

épolý maradéktalanul közli, mint a költőét a vers.

Kompozíciója is mint a költőé. Voltakép nem komponál, de ösztöne van ahhoz, hol kell elkezdni s hol kell befejezni. Fényképészek mondják, hogy a jó fényképet nem a felvétel teszi, hanem a kivágás: tudni kell, mit hagy meg és mit nyir le a képről. Bochuniczky novelláinak a kivágása jó, olykor merész is. Első műve: a Kis bojtár óta sokat hátorodott.

Ami némi vakotát hagy ezeken a novellákon: az valami föl-fölbukkanó őszinteséghiány. Amilyen asszonyi az érdeklődése, olyan férfias akar lenni külsőségekben. Az élet izeit férfi innyel csemesegtetni, sokszor az a benyomásom, mintha kedvet akarna csinálni nekünk, örök pákosztos gyerekeknek: úgy jó, úgy ez kell nektek. Egy-egy olvasott könyv modora, módszere is el-elkapja s a mondatai sem egészen teli lélekből csengenek. Cifrább is, meg egyszerűbb is önmagánál. Húsz év előtt volt divat olyan mondatokat írni, amelyeknek minden szava külön pompázkodik a mondat rovására. Bochuniczkyben megvan a hajlandóság erre a «túlkifejezésre», ugyanekkor túlságosan tördeli, aprózza az elbeszélő nyelvet. Ebben megint valami férfias egyszerűséget mímel, ami nőirónál különben természetes.

A gyümölcs azonban így vakotásan is izes és érett. Jelentkező kötetében, azt hiszem kevés novellista mutatta fel ilyen tisztán, keveretlenül a talentumát. Ami legjobban tetszik nekem benne: ép ez a művészi salkatalság, amelyre másokat csak a hosszú gyakorlat segít. Nem vállalkozik semmire, amihez nem ért s amire vállalkoznia lehet. Tehetség és mű egybevágók.

Németh László.

Világirodalmi Lexikon. Szerkeszti: Dr. Dézsi Lajos. (Budapest, a Stúdium

kiadása. IV., Múzeum-körút 21.) E három kötetre tervezett tudományos mű a szaklexikonok mai áradatában is feltűnik imponáló méreteivel s komoly, izléses kiállításával, belső értékét pedig első pillanatra biztosítani látjuk szerkesztőjének: Dézsi Lajosnak, a szegedi egyetem tanárának nevével. A bizalmat a mű iránt fokozza, hogy a munkatársak is kivétel nélkül elismert szak tudósok.

A most megjelent első kötet máris számot ad a mű jelentőségéről, melyet különösen két tulajdonságában látunk. Az egyik az, hogy terjedelménél fogva is felülmúlja az anyag gazdagsága tekintetében az eddigi kísérleteket; a másik: hogy nemcsak az írók és művek ismertetését adja, hanem az irodalmi műfajok fejlődését is bemutatja külön-külön címszók alatt. Így a világirodalom történetét is pótolja — amennyire egy lexikon pótolhatja — s felöleli és magyarázza az összes esztétikai, poétikai, stilisztikai, nyelvi, szóval az összes irodalomtörténettel kapcsolatos fogalmakat. Nemzeti szempontból külön érdeme, hogy a magyar irodalommal összefüggő jelenségekre tekintettel van s gazdag bibliográfiájában a magyar szerzők műveire is különös gondot fordít.

Természetes, hogy ezt az óriási anyagot — írói életrajzokat, műfajok fejlődéstörténetét, kiválóbb művek külön címszók alatt írt beható jellemzését, bibliográfiát stb. — csak úgy szoríthatja be a mű szerkesztője három kötetbe, ha tárgyköréből a magyar irodalmat kirekeszti. Erről, mint az előszó mondja: «a Stúdium könyvkiadó részvénytársaság kiadásában megjelent *Magyar Irodalmi Lexikon* a közönségnek úgyis rendelkezésére áll». Így hát a Világirodalmi Lexikon csak úgy igazán teljes, ha negyedik kötetnek a Magyar irod. lexikont is hozzászámítjuk, mely ugyanazon elvek szerint készült s teljesen azonos köntösben jelent meg, mint ez az egyetemes

irodalmat felölelő három kötet. A két-kötetes *Napkelet-lexikon*nak tudományos megbízhatóság és nemzeti szellem tekintetében mintegy testvérei e szép művek s ezért a Világirodalmi Lexikon két hátralevő kötetének mielőbbi megjelenését érdeklődéssel várjuk. —n.

Farkas Gyula : A magyar romantika. (Fejezet a magyar irodalmi fejlődés történetéből. Budapest, 1930. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása.) E rajtunk kívüli okokból megkésett ismertetés már nem igényelheti magának, hogy Farkas Gyula könyvét a Napkelet olvasóinak mint újdonságot prezentálja, legfeljebb a másutt felkeltett figyelmet erősítheti. «A magyar romantika» a legutóbbi hónapok alatt a tudományos közvéleményben is mély nyomokat hagyott: az irodalomtörténeti kutatást termékeny szemléleti mód alkalmazásával, rendszerező fogalmakkal gazdagította, egyben pedig, éppen hangsúlyozott újsága által, támadó felületet nyújtott követett tudományos iránya ellenzékének s ezzel, ha majd a vita személyes élei letompulnak, az eszmetisztázódáshoz fog hozzájárulni. Farkas Gyula könyve emellett szerves tényezője multszemléletünk mostanában folyó átalakulásának, melynek jeleit a napilapoktól a szaktudományos összefoglalásokig figyelemmel kísérhetjük. A politikai történetírás ez átalakulásban néhány lépéssel megelőzte az irodalomtörténetet. Míg a politikai történetírás újabb feltáró és rendszerező elveit már nagy történeti szintézis s több monográfia tudatossá tette, sőt a szélesebb értelemben vett közvélemény visszhangja még az új szempontok mai életjelentőségét is megmutatta, addig az irodalomtörténeti erők változó és megváltozott helyzetű támadópontjait irodalomtörténeti szemináriumok ajtóit s a nagyobb közönségtől távoleső folyóiratcikkek takarták el. Farkas Gyula

tanulmánya, éppen mert könyvalakban lépett a magyar publikum elé, hivatott arra, hogy a szaktudomány intern eredményei nagyobb területen ismeretessé váljanak s irodalmi múltunk reálisabb megismerését a céhbéli tudomány körén túl is előkészítse.

Farkas Gyula könyve irodalmi életünknek azt a korszakát tárgyalja, mely egyike volt a legelmosódottabb arculatuaknak. A XVIII. század nyolc vanas éveitől a XIX. század harmincas évéig terjedő idő irodalomtörténeti bemutatása eddig mechanikus osztályozással, feltételezett irodalmi iskolák bizonytalan kereteinek alkalmazásával tudott csak szemléleti rendet vinni az írói tények sokféleségébe. Irodalmi felülnézetet kaptunk, melynek főcélja volt középponti jelentőségűvé tett irodalmi arcok felszíni reliefjének kivésése s külsőségek döntő erejű rendszerekké való emelése. Farkas Gyula módszere ezzel teljesen ellenkező. Az irodalom termőtalajából, a kollektív lelki humuszból indul ki, ennek vegyelemzését adja. Könyve az akkori irodalmi szellemiségnek három szintetikus elemét mutatja fel s ezek (a szerző expresszív fejezetcímeihez idomítva) a magunk szavát is: kiegyenlítődés, nemzet, idegen örökség.

Tanulmányának hármass ívhajlása — egyéni lelkek apró hullámainak interferenciái hozzák létre! — a rész-megfigyelések, adatok nagy tömegéből épül fel. Itt nem lehet célunk, hogy Farkas Gyulát az adatok vallasában és módszerében ellenőrizzük. A munkája által létrejött, új konstrukciós mondanivaló főnyomatékaira figyelünk, annál is inkább, mert ezekből kettőnek a szaktudományon kívül is van súlya, sőt az aktualitás színeit is magán viseli.

Azokban az évtizedekben, melyeket Farkas Gyula könyve felölel, a magyar lélek három ponton kényszerül ellentétek felismerésére, az ellentétek egymásbaütköztetésére, majd kiegyen-